

підтримують якість освіти, що є одним із найпотужніших і перевірених засобів сталого розвитку.

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО ОПАНУВАННЯ СТУДЕНТАМИ АРХІТЕКТУРНОЇ КОМПОЗИЦІЇ

Тюрікова О.М., к.пед.н., доцент, Заварза І.О.,
(Одеська державна академія будівництва та архітектури)

Сучасна естетична парадигма загальної дизайнеризації життя [1] внесла інноваційні підходи до архітектурної практики та освіти. Згідно з цією парадигмою, всі прояви образу життя та матеріальної культури розглядаються як твір мистецтва; підходи в проєктуванні архітектурного середовища базуються на синкретизмі сприйняття та утворення образу життя [2]. Зміщення смислових та візуальних акцентів в царину естетичних вражень та переживань наголошує на пріоритеті композиційних та емоційно-художніх завдань архітектурного проєктування. Для вирішення цих завдань проєктанти звертаються до засобів мистецтва, запозичують та інтерпретують надбання формального живопису, театральну – постановочної діяльності, інсталяцій, хепенінгу, оп-арту та ін.[3] Сучасні підходи до утворення художнього образу мають особливості: безперервність трансформувань, відрив формоутворення від функції, пріоритет емоційного впливу, мови знаків, значень та культурних смислів. Естетична організація архітектурної форми розглядається в синтезі з її образно-смісловою сутністю. Формується образно- змістовна тканина, в якій поняття гармонійності доповнюється поняттям виразності. Досягнення цілісності відбувається за рахунок: надання естетичних значень та якостей всім складовим архітектурного середовища, у тому числі не архітектурним формам; художній інтерпретації утилітарних функцій; використанню у проєктній практиці драматургійного підходу, методів середовищної сценографії [1-3].

В навчальному проєктуванні студентів постають завдання утворення емоційної атмосфери, естетичного знаку середовища, художньо-образної інтерпретації функцій та процесів. Методологія проєктної творчості при цьому підпорядковується не прагматичним, а естетичним установкам та принципам, оснований на законах композиційної організації об'єктів проєктування, гармонізації форм, орієнтується на досягнення цілеспрямованого результату - художнього образу. Ці виклики часу вимагають переосмислення підходів до опанування

студентами архітектурної композиції, яка виступає як основна складова проєктного процесу. *Композиційна діяльність* - єдиний засіб утворення художнього образу, тому шлях наукової формалізації художньої логіки проєктування є актуальним та невідворотним. Теорія [1-3] пропонує «сценарний підхід» до аналізу і корекції процесів; виявлення ідейно - естетичних конфліктів як джерела пошуків нового образу; підкреслення та розвиток емоційних характеристик «тем» середовища; масштабну координацію візуальних складових; розгляд матеріальних форм як засобу вираження художнього змісту, тощо. Якщо архітектурне середовище виступає як постійна творча лабораторія та експериментальний майданчик без обмежень, як рухлива динамічна система, то повинен існувати постійний експеримент в навчально-практичній роботі, який дозволяє встановити зв'язки між сценарними, візуально-змістовними, масштабними та емоційними факторами формування образу, передбачити ланцюг операцій, які можливо застосовувати до різних етапів та ситуацій проєктної діяльності студентів. «Мова» формоутворення виступає засобом поєднання окремих структур в цілісність. Складається: з «архітектурного алфавіту» (сукупності елементів просторової форми); морфем «архітектурної мови» - елементів значущої організації простору, організованими простором та масою; мовного знаку – «архітектурної синтагми» (поєднання окремих частин за рахунок урахування закономірностей композиції). Особливістю сучасного підходу є аспект зв'язку форми та простору з людиною, її сприйняттям (яку відображають поняття «просторова дистанція», «характер подолання простору» та ін.).

Теоретичний різнобій та не узгодженість позицій та визначень в професійній педагогіці вимагає перегляду парадигми архітектурної освіти: відходу від прагматичних пріоритетів до духовних, вдосконалення образу життя; легалізації в художній творчості студентів права на будь які експерименти в формоутворенні: екстравагантні; непередбачені; ті, що суперечать здоровому глузду та традиційній естетиці, з метою зробити будь які форми та явища предметом естетичних переживань.

Якщо в традиційній навчальній практиці будівлі та споруди, об'ємно просторові форми та комбінації розглядалися як пріоритет та зміст композиції, то зараз середовищний підхід пропонує більш складну одиницю проєктування - середовищну ситуацію. До категорії «образ архітектури» додається «образ архітектурного середовища», «дизайнерський образ» як напрямок композиційної проробки, який не існує поза діяльністю споживачів, їхньої поведінки, стану, не є

художнім явищем та не ідентичний художньому образу. Таким чином, виникає проблема співвідношення якостей художньої виразності з відчуттям задоволення, комфорту та ін.

Навчання композиції вирішує питання: як, завдяки чому людське життя перетворюється в сферу художньо-емоційних переживань, долучається до системи художніх явищ. Навчальна композиція як процес та результат вміщує вирішення віяла різноманітних завдань арт - дизайну, продукція якого орієнтується на конкретного замовника, має індивідуальну трактовку образу середовища, враховує «народну» самодіяльність, непрофесійний погляд на красу. Композиційна діяльність при цьому націлюється на експеримент, неочікуваність, зміщення смислів, свободу пошуків та вибору естетичних орієнтирів. Якщо результат проєктної діяльності студентів оцінюється за критеріями: образ, композиція, гармонічність, оригінальність, привабливість, та ін., при цьому функція, матеріал, конструкція перетворюються з мети в засіб, то зміст навчальних завдань повинен бути спрямований на формування естетичного та емоційно - ціннісного відношення до явищ дійсності, на розвиток художнього смаку, інтелекту та творчого потенціалу. В основі лежить інтегрований полі-художній підхід, спрямований на опанування законів та методики архітектурної композиції. Цей підхід до організації навчання передбачає свободу вибору засобів творчої самореалізації.

Це системно- діяльнісний підхід, а також компетентнісний підхід, що передбачає застосування знань в практичній діяльності, вміння використовувати в різних обставинах, в конкретних життєвих ситуаціях. Це полі-художній підхід, спрямований на полікультурну освіту, опанування різноманітних (ручних та комп'ютерних) засобів розробки та презентації композиційних ідей, включення до навчального процесу музейно – екскурсійної, виставкової, конкурсної, фестивальної діяльності, розвитку фантазії та уяви на основі специфічних методів естетичного пізнання (художніх узагальнень, змістовного аналізу твору мистецтва, моделювання художньо-творчого процесу).

Провідні методичні основи підходу:

- відношення до процесу навчання як до творчого процесу, в результаті якого виникає твір, що відповідає вимогам до твору мистецтва;

- самоцінність студентської творчості;

- спирання навчальної діяльності на потреби та інтереси особистості, соціокультурні особливості часу, різноманітні форми побудови занять.

- розвиток просторових та композиційних форм мислення, емоційної реакції;

- розвиток індивідуального стилю професійної діяльності, авторського «почерку».

Досягнення мети здійснюється через вирішення навчальних завдань :

- з формування навиків роботи з різними матеріалами (в тому числі й не художніми);

- з розвитку фантазії та уяви, художнього сприйняття явищ дійсності;

- з розвитку навичок самовираження та самопрезентації різними засобами;

- з розвитку композиційного та асоціативного мислення.

Формування духовних цінностей, наскрізний тематизм, застосування спільних завдань на різних навчальних дисциплінах з 1 по 4 курс (від Основ і методів архітектурного проектування до предметів профілізації ДАС).

Основні принципи навчання композиції при інтегрованому підході:

1. Пріоритетність творчості як основи розвитку професійних якостей архітектора.

2. Загальність розвитку, що має прояв в формах організації занять.

3.Регіональний полікультурний аспект – спирання на культурні традиції Одеського регіону.

4. Історизм. Включення студентів в соціокультурні процеси.

5. Самонавчання та саморозвиток із застосуванням сучасних засобів.

Таким чином, встановлено характеристики, принципи, методичні основи інтегрованого підходу до навчання композиції.

Література:

1.Тюрікова О.М. Theory and methods of artistic and design activity/ "Intellectual and technological potential of the XXI century 2023" 173 pages, 9 chapters. С. 115-143

2.Тюрікова О.М. Environment as an object of research in architectural design/ Наукові проблеми архітектури та містобудування» збірник наукових праць, Випуск № 01, 06. 2023 року. С. 102-108. ОДАБА, Одеса

3.Суханов В.Г., Тюрікова О.М. Сучасний архітектурний процес та актуальні завдання архітектурної діяльності /Сучасне будівництво та архітектура .Збірник наукових праць Випуск № 7 березень 2024,128 с. С. 58-66. ОДАБА, Одеса